

Gårdsnytt 4/2013

Enebybergs Gårds Förening

Innehåll

<i>Ordförandens ord</i>	2
<i>Kulturbiennalen i Danderyd 2013</i>	3
<i>Jonas Gardell på Kulturbiennalen i Danderyd</i>	3
<i>Filmklassiker på Enebybergs gård!</i>	4
<i>En riktig mutmiddag</i>	5
<i>Nioåringsinvasion på Enebybergs gård</i>	6
<i>Dagermanskulpturen invigs våren 2014</i>	7
<i>Göte Eklund död</i>	8

Kalendarium

Lördag 30 november 2013
Julmarknad på Träffpunkten Eneby torg

Söndag 2 februari 2014
Filmklassiker på Enebybergs gård

Tisdag den 4 eller 11 mars 2014
Föreningens årsmöte

Enebybergs Gårds Förening och Gårdsnytt

Enebybergs Gårds Förening

C/o Jan Olof Carlsson

Gårdsnytt

www.enebyberg.com
Plusgiro 114667-9

Fenixvägen 5, 182 46
Enebyberg

Redaktör Johanna Haddäng
Tryck
Stockholms Läns Grafiska

Ordförandens ord

Kära vänner, medlemmar i Enebybergs Gårds Förening!

Ännu ett år med en omfattande och intressant verksamhet i vår förening lider mot sitt slut. Under verksamhetsåret året 2013 kommer vi att ha genomfört 15 olika arrangemang. Nu ser vi fram mot ett nytt verksamhetsår 2014.

Föreningen var starkt engagerad i Kulturbienalen i Danderyd 2013, både genom föreningens vice ordförande Anita Andersson som ledde större delen av biennialens programplanering, och genom föreningens egna program under biennialveckan. Ett varmt tack till alla dem som medverkade i vår förenings uppmärksammade arrangemang.

När detta läses har Fars Dag just genomförts på Enebyberg gård med konstnärer och konsthantverkare med fin konst – men mycket glest med besökare – vad skall föreningen göra för att fler skall uppmärksamma det intressanta som händer på vår vackra Enebybergs gård?

Vår förening är helt beroende av medlemmarnas och enebybergarnas medverkan i verksamheten. Det framgår med särskild tydlighet vid föreningens uppskattade midsommarfirande på Enebybergs gård, som står och faller med dem som ställer upp och hjälper till med allt det som behövs, från tidiga morgonen och under hela dagen. Tack också till alla som bidrog med en grindslant, i många fall uppenbart inte bara 20 kr! Det hjälper oss att genomföra vår verksamhet och vi tar det som ett bevis på uppskattning. Vi tackar också ICA Eneby Torg som generöst bidrog med godis och glass till barnens lekar!

Föreningen har under åren byggt upp ett omfattande arkiv av enebybergiana. Vår engagerade bildgrupp har digitaliserat vårt bildarkiv. Det kommer efterhand att läggas ut på vår hemsida, som också moderniserats.

Var tredje enebybergfamilj är medlem i föreningen. Det är en hög andel. Många har kommit med förslag till föreningen om verksamheten. De flesta av förslagsställarna är också väl medvetna om att om förslagen skall kunna förverkligas kan de själva behöva kunna ställa upp och bidra på något sätt.

Har Du förslag om program och om vilka som skulle kunna medverka i dem? Du är mer än välkommen! Och vill Du på något sätt medverka i föreningens verksamhet är Du hjärtligt välkommen! Din medverkan i stort och smått är både välkommen och viktig! Vi behöver fler medverkande i föreningens olika program och för att planera och genomföra verksamheten. Hör av dig till föreningen!

Föreningen vill rikta ett varmt tack till COOP Extra Enebyberg för att välvilligt ha berett plats för föreningens egen anslagstavla! Den betyder mycket för känndomen om vår verksamhet.

Enebybergs Gårds Förening önskar alla en God Jul, ett Gott Nytt År och på återseende i verksamheten 2014!

Jan Olof Carlsson

Kulturbiennalen i Danderyd 2013

Biennalen genomfördes under två veckoslut och mellanliggande vardagar mellan den 7 och 15 september. Biennalprogrammet innehöll ett 60-tal olika arrangemang.

Jonas Gardells framträdande i vår förenings regi på Danderyds gymnasium var en av biennalens höjdpunkter. Det mest välbesökta arrangemanget var nätverket Danderyds Konsthalls välorganiserade och innehållsrika konstrunda med öppna hus hos ett 60-tal danderydskonstnärer och 5 500 (!) besök. En tredje höjdpunkt var Svenska kyrkans högklassiga konsert på Danderyds gymnasium med Lars-Erik Larssons Förklädd Gud. Mer än hundra körsångare från sju körer och en stor orkester medverkade och Ingvar Kjellsson reciterade. Ännu en höjdpunkt var vår egen förenings 1700-talsbrunch på Enebybergs gård med vår egen krögare Paul Degen som gästgivare och kulturhistorikern och matkåsören Edward Blom som introduktör. På annan plats i detta nummer av Gårdsnytt berättas om besöket på Enebybergs gård av alla fem tredjeklasser i Enebybergs skolor under biennalveckan med vår förening som värd och guide.

Jan Olof Carlsson

Jonas Gardell på Kulturbiennalen i Danderyd

Jonas Gardell framträdde på Danderyds Gymnasium söndagen den 8 september 2013 under rubriken "torka aldrig tårar utan handskar".

Rubriken syftade på den svenska miniserie i tre delar som sändes på SVT hösten 2012 samt på boktrilogin med samma namn. Arrangör var Enebybergs Gårds Förening och framträdandet kunde realiseras efter gårdsföreningens ordförandes, Jan Olof Carlsson, personliga kontakter med familjen Gardell. Denna varma och soliga sensommareftermiddag lockade ca 300 besökare. Många åhörare var äldre men även yngre generationer från de olika gymnasieskolorna i kommunen närvarade.

Jonas Gardell redogjorde med starkt inlevelse för hur det var när HIV kom till Sverige i början av 80-talet samt hur det var och fortfarande är att var homosexuell i Sverige och världen. Jonas höll i vanlig ordning ett raskt tempo och förde även en dialog med publiken. I den fanns många föräldrar till barn som varit skolkamrater med Jonas. Många dråpliga episoder från skoltiden kom i dagen. Jonas såg ut att trivas när gamla minnen uppenbarades. Det fanns även representanter för lärarkåren i publiken vilka framhöll att man redan under tidigare år kunde skönja att Jonas med sin dramatiska ådra skulle komma hamna i fokus i framtiden. Publiken gavs slutligen möjlighet att ställa frågor, bl.a. hur man skall ställa sig till

exempelvis idrottsarrangemang i de länder där regimen skrivit under anti-homolagar. Framträdandet varade ca en timma varefter det gavs möjlighet att inhandla böcker ur trilogin och få dem signerade av Jonas.

Text Nils Sporrang

Foto Rolf Hansen

Filmklassiker på Enebybergs gård!

Vill du gotta dig i toppen-ögonblicken från några högklassiga filmer? Kom då till gården söndagen den 2 februari kl. 13-16.

Vid Kulturbienalens invigningsdag på Danderyds gymnasium visade Martin Voss-Schrader från Danderyds Filmstudio klipp ur ett tjugotal filmer. Vi var många som missade det och får en ny chans i Enebyberg i vinter. Varje klipp är 5-8 minuter långt. Martin delar upp programmet i två delar med start kl. 13 resp. 14.45 och en halvtimmes kaffepaus däremellan.

Klipp ur följande filmer visas:

Mordet på Orientexpressen

Att angöra en brygga

2001

Fahrenheit 451

Goodbye Lenin

Ray

De 10 budorden

Fåglarna

Fanny och Alexander

Bron över floden Kwai

Roman holiday (Prinsessa på vift)

Mannen på taket

De andras liv

Taxi driver

Flickan från 3 raden

Cinema Paradiso

Den stora kalabaliken

Anita Andersson

En riktig mutmiddag

Ett av bidragen till Kulturbjennalen från Enebybergs Gårds Förening var en söndagsbrunch på gården med 1700-talstema. Den inleddes med ett föredrag av Edward Blom om 1700-talets mat- och dryckeskultur. Edward Blom kan presenteras som livsnjutare, arkivarie, kulturhistoriker, matskribent och "känd från TV". Det blev ett både underhållande och lärorikt föredrag.

Foto Rolf Hansen

Att det var skillnad på vad fattigt folk och fint folk åt det visste vi förstås förut, men det var litet skrämmande att förstå att när fattigt folk åt färsk mat då var det förmodligen kris. Den gamla maten skulle ätas upp först, för runt kröken lurade dåliga tider och då måste man ha sparad mat i reserv. Men när fint folk hade fest då var det ingen måtta på vad man kunde duka fram av mat och dryck. Årstafruns dagbok har vi hört talas om, men hennes mutmiddag var något nytt för de flesta av oss. Som god mor var hon angelägen om sonens karriär i det militära. Att bjuda rätt person på en god middag kunde kompensera sonens eventuella brister.

Detta var vad som bjöds:

Holländsk sill
griljerad bringa med ansjovissås
rostad skinka
buljong med färska ägg
kalvpastej med fiskfärs och murklor
fransysk syltpudding

pipbakelser
glaserad mandeltårta
blanc manger (mandelgelé)
blåbärsjelé med puder
ytterligare några odefinierade desserter
sedan punsch och bischoff att dricka under kvällen.

Den buffé som Paul Degen hade dukat upp var också riklig. Edward presenterade den som ett brännvinsbord – föregångare till dagens smörgåsbord. Med avstånd mellan de fina gårdarna på 1700-talet, sämre vägar osv. kom gästerna kanske indroppande litet olika tider när de var bjudna på middag, litet frusna och omskakade från transporten. Då räckte det inte med chips och salta pinnar utan det blev en mängd smårätter.

Anita Andersson

Nioåringsinvasion på Enebybergs gård

Som en del av programmet för Kulturbienalen i Danderyd 2013 inbjöd Enebybergs Gårds Förening skolorna i Enebyberg att komma till gården, få höra "Sagan om Enebybergs Gård och Enebybergs utveckling", gå husesyn i huset och runt tidigare ägor samt att hjälpa till att leta spökspår. Saft och bulle blev det också.

Det blev årskurs 3 som nappade på erbjudandet. Alla 5 klasserna från Brageskolan och Hagaskolan i Enebybergs rektorsområde kom under två dagar en halvdag var med sina lärare och träffade Lena och Bengt Almgren, Lilian och Hans Andersson, Monika Grill och Anita Andersson. I skolan skrev de sedan ner vad de varit med om – dels en berättelse om besöket, dels fick fantasin flöda i en spökhistoria. En så gammal gård måste ha ett spöke och Anita hade bett om hjälp att få en spökhistoria till gården.

På Fars Dag när det var Öppet Hus på gården ställdes texterna från klasserna 3D och E ut. Någon elev skrev att de träffade "ett gäng pensionärer", någon träffade "pensionärer som jobbade i en förening", Några kom ihåg våra namn och några kallade oss guider. Det var många som särskilt nämnde saft, bulle och kex.

Några citat: "Jag tyckte bäst om att sitta i soffan och titta på gamla bilder. Jag lärde mig om jordkällaren". "Det roligaste var att klättra på stora stenen.". "Jag lärde mig att man alltid kan fantisera sig fram och att husen där vi bor inte alltid funnits där utan det låg ladugårdar och åkrar där." "Jag lärde mig att den stora stenens glipa är en gravsten nu."

Många tyckte spökjakten eller leta spökspår var roligast. Här följer några av elevernas egna spökhistorier. (Eventuella stavfel korrigerade.)

"Det var en gång en liten flicka som hette Alva. Alva var en modig flicka. Alva hade en hund. En dag gick hon ut med sin hund. Hunden smet igenom dörren till Enebybergs gård. Flickan gick in. Hon letade och letade. Plötsligt blixtrade det till. Hon blev rädd. Hon klev på en lös plank. Det knackade till. En tavla med ett huvud på rörde sig utåt. Det kom en vindpust från ingenstans. Gardinen fladdrade. Det blixtrade till igen. Alva hörde hennes hund yla. Hon sprang emot ylandet. Hunden var i badrummet men låg död. Flickan började gråta. Plötsligt hörde hon en mörk röst. Den sa – Jag är herren som äger huset. Alva blev så rädd att hon sprang och sprang. En löndörr öppnas, ett spöke kom ut. Alva sprang till utgången. Dörren var låst. Spöket kom närmre och närmre. Hon hade inga val. Hon fick springa åt sidan och upp för trappan. Hon hittade en dörr. Hon öppnade. Dörren stängdes. Hon kom inte ut. Hon var rädd. Spöket kom igenom dörren, Alva blev jätterädd. Hon svimmade nästan. Spöket åkte igenom henne. Plötsligt såg hon inte sig själv. Hon hade blivit ett spöke. Hon hade verkligen blivit ett spöke. Hon svimmade. En dag senare: Hon vaknade. Men hon vaknade av sin hund. Hunden hade blivit ett spöke. Precis som hon. Hon var så glad. När Alvas hund slickade

henne så plötsligt såg hon sig själv igen. Hon pussade sin hund på pälsen så blev hunden en vanlig hund. Dom sprang till utgången. Dom kom ut. Dom blev hur glada som helst. Och sprang hem. SLUT”

Ännu en berättelse: ”Det var en gång ett spöke som bodde i källaren på Eneby Gård. En gång var det en skolklass som besökte Enebygården då hörde de något konstigt ljud. Alla blev jätterädda. Anita gick och tittade vad som hände. Det hade gått 10 minuter innan hon kom tillbaka. Då gick deras fröken Anna-Karin också och tittade. Några barn följde med Anna-Karin. Dom kom aldrig tillbaka. Då var det bara 5 barn kvar. Då sprang dom barnen som var kvar tillbaka till skolan, sedan har man aldrig hört av de andra.”

Det är historier om en statare, om en greve, om vaktis, en städare, om zombies, droppande blod, något avhugget huvud, barn som sover över och råkar ut för hemsgheter. Den 11 juli i somras var vi guider från föreningen ute i skogen för att bestämma hur vi ville gå med barnen. 178 år tidigare, den 11 juli, hade Robsahm på Gribbylund skrivit i sin dagbok att vargar rivit tre kor för Sundström på Enebyberg. Det kunde jag ju inte undanhålla för barnen, så i någon spökhistoria kommer det in varg.

Här är slutet på en varghistoria: ”... då la jag mig i sängen under täcket. Men då hörde jag vargarna yla. Då gick jag till fönstret och kollade att där står vargarna och bankar på dörren. Sen öppnades dörren och då sprang jag upp på vinden. Och där var det ännu läskigare. Efter ett litet tag så gick vargarna upp för trappan. Jag glömde stänga dörren upp till vinden. Men först kollade dom på mellanvåningen men sen gick dom upp till vinden och kollade där men dom såg inte mig. Men jag såg dom. Jag tyckte att dom var litet konstiga. Det såg ut som att dom hade en mask. Då trodde dom att dom var helt själva i huset. Så dom tog av sig masken. Det var hans kompisar. Viktor, Gustav, Wilmer och Elias. Då klev jag fram och dom blev superrädda. Och sen tog vi en fika. SLUT”

Anita Andersson

Dagermanskulpturen invigs våren 2014

I tidigare nummer av Gårdsnytt har föreningen informerat om initiativet till att finansiera och anskaffa en skulptur till minnet av Stig Dagerman, som intill sin bortgång levde och verkade i Enebyberg. Insamlingen har lyckligt förts i hamn. Ett upprop med inbjudan att stödja projektet delades ut under försommaren av medlemmar i Enebybergs Gårds Förening och föreningen Enebybergsbibliotekets vänner till alla hushåll i Enebyberg. Det erforderliga beloppet var 250 000 kr. De två föreningarna har skjutit till 10 000 kr var och Danderyds kommun 80 000 kr. Resterande medel har skänkts av enskilda personer, organisationer och företag. Uppdraget att skapa skulpturen har lämnats till konstnären Lars Kleen. Den kommer att placeras i Stig Dagermans park. Skulpturen gjuts nu i betong av konstnären. Den blir närmare tre meter hög. Vissa avslutande arbeten görs på platsen och är delvis temperaturkänsliga. Invigningen, som planerades äga rum under hösten har därför måst skjutas till våren/försommaren 2014. Närmare information kommer i bl a i vårens nummer av Gårdsnytt. De som lämnat bidragit till insamlingen kommer att få en personlig inbjudan till invigningen.

Jan Olof Carlsson

Har du bytt adress? Meddela Din nya adress
till föreningens registeransvarige
Ove Israelsson
Cedervägen 33
182 48 ENEBYBERG
Ove_Israelsson@telia.com
08-758 87 53

Göte Eklund död

Göte Eklund, lärare och hembygdsentusiast har gått bort. Han blev 86 år gammal.

Göte Eklund som guide. Foto Per Lannge

Under 17 år var han ordförande i Enebybergs Gårds Förening, som bildades 1979 och där var han med från början. Han ledde föreningen med skicklighet och kunskap. Han hade ett omfattande kulturellt nätverk och gedigna kunskaper i Upplands historia, som var till stor nytta i föreningens verksamhet.

Den årliga Kulturbussen, som avgick från Enebyberg blev en uppskattad aktivitet. Målen var slott i Uppland, förstärkt med några kyrkor och en och annan runsten. Var det rätt årstid kunde vi stanna vid en backe med blommande backsippor. Ibland var just den backen en vikingahög! Då var Göte en engagerande guide.

Vid en utflykt till Grönsö slott stannade vi framför ett torp. ”Där drack jag kaffe på trappan med Jan Fridegård”, säger Göte. ”Dessutom kunde jag berätta för honom att detta var hans födelseplats”, tillägger Göte. För Göte var kyrkorna öppna, han hade nyckel och han stod för visningen! Göte ordnade kurser i runläsning, med examination på platsen.

Göte kände Karl Axel Pehrson, Erik Saedén och Helge Skoog väl och kunde engagera dem i föreningens program. Dessutom var Göte en duktig snickare och kunde ordna föreningens rum på gårdens vind och öppnade även upp huset mot trädgården.

Tack Göte för allt Du gett föreningen!

Eva Olinder och Lars Johnsson
